ద్వేషం

ఎస్.ఆర్. నంది

మహానుభావా! మీకో శతకోటి నమస్కారాలు! మీ ప్రపితామహులాది పెద్దలకో సహస్రకోటి వందనాలు నన్నా సీట్లోనించి మార్చెయ్యవద్దు. అంటే తల గుమాస్తా వినిపించుకోకపోతే, ఖర్మ, నేనేం చెయ్యాలి? పైగా గుండు మీది ఏరియల్ వంకీలా క్వశ్చన్ మార్క్ మొహమెట్టి వెయ్యో, గియ్యో, అని అడుగుతాడు ఏమని సమాధానం చెప్పాలి? చెప్పిన భావం, భాష్యం ఆయనకు అర్థమై యేడిస్తేగా? మధ్య నాకొచ్చి పడింది చావు! ఇలా మరో పదినాళ్ళుంటే నిజంగా పిచ్చెక్కేట్టుంది! ఏం చెయ్యాల్రా రాముఁడూ?—

అని ఎంచి అవర్లో — నీవు తప్ప నితఃపరం బెరుగ నన్నట్టు 'ఉపాయాన్వేషణలో' కొట్టుకు పోతున్న శర్మ గోలెట్టేస్తున్నాడు.

అర్థించాడుగా— అభయహస్తమిచ్చేట్టు గాఢంగా ఓ దమ్ములాగి "అయితే ఆ సీట్లోనించి మారిపోతానంటావ్!" అన్నాడు.

"అందుకేగదరా ఈ కంఠ శోష? ఆఫీసరుడికి చెప్పుకుందామంటే, అతనూ ఈ తల గుమాస్తాకంటే రెండాకులు ఎక్కువే చదివాడాయిరి! కారణాలు అడిగితే ఏమని చెప్పుకోవాలి?"

"నిజం చెప్పేసెయ్."

"ఏమని? ఆ నల్లపిల్ల ఎదుర్గా కూచుని పన్చెయ్యడానికి నానా ఇబ్బందిగా వుందనా?"

"ఆఁ"

"ఏడ్చినట్టుంది. అంత మాటా వునుక్కున ఆవేశానే అనుకో: దాంతో ఆయనో ఛార్జ్‌షీట్ యిచ్చేస్తే?"

"ఛార్జ్‌షీట్ ఎందుకిస్తాడు?"

"ఇడియట్లా మాట్లాడకు. నేను కోరేదాంట్లో సబబేమన్నా వుందా?"

"అయితే నోర్మూసుకు కూర్చో."

మహారాజని మొరెట్టుకుంటే - అన్నట్టుయింది శర్మగతి! ఈ ఆఫీసర్ కూడా పెద్యూలు కాస్తే. "లేదు సార్! ఆ లక్ష్మిఎదురుగా కూచోవడం కష్టంగా ఉందంటే కారణం అడుగుతాడు. ఆ కారణం తన దగ్గర లేదు. ఇదేదో కాంప్లెక్స్‌తో బాధ పడే మనిషని తనని ఈ వూర్నుంచే బదిలీ చేసేస్తే ఏం గతి?

అసలు లక్ష్మి అంటే తన కెందుకంత కోపం? చూస్తే చాలు ఒంటికాలు మీద సర్రున లేస్తాడు.

ఆఫీసు పదింటికైతే ఆమె తొమ్మిదిన్నరకే ఆఫీసుకి తగలడుతుంది.

సాయంకాలం అయిదయే వరకూ కట్టేసినట్టు సీట్లోనే పడేసుకుంది.

ఖర్మకాకపోతే తను యు డి సి కావడమేమిటి? ఇలాంటి కుండపెంకు ఎదురుగా సీటు దొరుకుతుందని (దివ్యదృష్టితో) తెలిసుంటే ఆ బియ్యే చదివుండేవాడు కాదుగదా!

ఆ సుబ్బిగాడు — చంద్రుళ్ళేని ఆకాశంమాదిరి చుక్కల మోహమూ వాడున్నూ — శారద పక్కన సీటు కొట్టేశాడు! వెధవలో ఛారమ్ లేదు, షివల్రీ లేదు. శారద గలగల నవ్వినప్పుడైనా నవ్వగలుగుతాడో లేదో! ఏదైనా పెట్టి పుట్టాలంటారు: ఇదే కాబోలును!

ఇప్పుడప్పుడే ఓ పుష్కరం లోపున ప్రమోషన్లొచ్చే సూచన్లేవీ లేవు. ఈ మధ్యలో తనకంటే ముందున్న ముప్ఫై నలభైమంది సీనియర్లు భూకంపం లాంటి దొచ్చి గుటుక్కుమంటే తప్ప తనకి ప్రమోషన్ రాదు. (ఇందరు ఎమ్మెల్యేలు, ఎంపీలు వున్నారు: స్టీల్ ఫ్యాక్టరీ ఆంధ్ర దేశానికి రప్పించలేకపోతే పోయ్యారు — కనీసం భూకంపాలనైనా రప్పించలేరు!) అందాకా టికి ముందు కూచుని ఊరశీ, మాది అప్సరసల్ని ఊహించు టూ, ఎలా కాలం గడపాలో గాక శర్మ తల బాదుకున్నాడు!

కనిపించిన ప్రతీ వాడితో ఇదే గోల! ఏమో ఏ వెధవేం వారగ బెట్టేస్తాడో అని! కాని ఒఖడు — ఒక్క వెధవన్నా తన బాధ సగం చేసుకోడేం? మొన్ననో సారి ఆ సూరిగాడితో చెప్పుకుంటే—

'లక్ష్మా! ఆమెకేమోయ్? ఎనాటమీ ప్రకారం చూస్తే ఆమె శారదకంటే అందగత్తె కదా!' అని ఓ చిన్న కాంప్లిమెంట్ పారేశాడు.

'అందానికి ఆ సూరిగాడిచ్చే డెఫినిషన్ ఏమిటో? వెనకనించి చూస్తే ఆతను మధ్య వరూధిన్లా వుంటుందట! కొంపదీసి ఆ వొయ్యారిని ఈ వెధవగాని లవ్ చేస్తున్నాడేమో కర్మ!

'అయితే నన్నేం చెయ్యమంటావయ్యా? నా మానాన నన్నిలా వదిలేస్తారా మీరంతా కలిసి?' ఏడుపు ముఖం పెట్టి ఏడ్చాడు శర్మ.

రామ్మూర్తి మరోసారి గాఢంగా దమ్ములాగి 'అసలా అమ్మాయంటే నీకెందుకురా అంత యిదీ?' అన్నాడు.

ఆ 'అంతయిది' ఈ వెధవ తనలా ఆ తొగు డబ్బా గుండు పగలంతా కూచునివుంటే తెలిసొచ్చేది. చూస్తే చాలు దోకొచ్చే ఆ ముఖద్యుతులు, ఆ స్వరూపానికితోడు రెండు జడ టు — రెండు జడలు. ఆ జడల్లో సన్నజాజులు, సంపెంగెలు, గులాబీలు లేనట్టు బంతిపూల అలంకరణ! ఛీ! పూలని సెలెక్టు చేసుకోవడంలో కూడా ఆడవాళ్ళ మనస్తత్వం వ్యక్తమవుతుందిలా వుంది.

శారద మల్లెపూలు (ప్లాస్టిక్‌వి అయితే మటుకు) పెట్టుకుంటుంది. చేతుల్లేని జాకెట్ వేసుకుంటుందని కొందరు విమర్శక శిఖామణులు విమర్శిస్తారేగాని, ఆ జాకెట్‌లో ఎంత లావణ్యమూర్తిలా ఉంటుంది మరి? ఆమె కాలిగోటికి కూడాసాటి రాని ఈ నల్లరాయి, ఎనాటమీ

ప్రకారం ఆలోచిస్తే అందాల రాసిట! ఫ్!

రామ్మూర్తి సీటు మార్చే ఉపాయాలు చెప్పకుండానే ఆఫీసులోకి వచ్చేశాడు.

శర్మ సీట్లోకి రాగానే ఆ నల్లమ్మాయి అతని దగ్గర కొచ్చింది. ఏదో పరిమళం గుఫ్‌మంది. శారీరకమైన వికృతాలని కప్పుకునేందుకు ఆడవాళ్ళు ఎన్నిరకాల మార్గాలని కనిపెట్టారు! కొన్నికీటకాలు కూడా 'అపోజిట్ సెక్స్'ని ఆకర్షించేందుకు యిలాంటి సౌరభాన్నే వెదజల్లుతాయట! ఈ పిల్లది కూడా బహుశః అలాంటి పురుగుల తత్వమేనేమో!

ఇన్‌కమ్ టాక్స్‌కి సంబంధించిన వివరాలు కొన్ని మీ లెడ్జర్‌లో ఉన్నాయి. దయచేసి ఆ ఇన్ఫర్మేషన్ దీనిమీద ఎండార్స్‌చేసి యిస్తారా?" అంది లక్ష్మి.

చూసుకో తల్లీ కావలిస్తే అన్నట్టు సీట్లోనించి లేచి బయట కెళ్ళి పోయాడు.

పది నిమిషాలయాక తిరిగొచ్చాడు. సీటు దగ్గర ఆ 'లావణ్య మూర్తి' లేదు. ధైర్యంగా వచ్చి సీట్లో కూచున్నాడు.

"ఇన్ఫర్మేషన్ దొరకలేదండీ" — జీడిగింజలా వచ్చి మళ్ళీ పట్టుకుంది.

శర్మకు చిరాకేసుకొచ్చి లేచి పోయాడు పోవాలని.

"ప్లీజ్! ఈ కేస్ ఇవాళ డిస్పాచ్ చేయాలి."

"అయితే నేనేం చెయ్యాలి?" చిరాగ్గా అని "అవిగో లెడ్జర్స్ — చూసుకోండి కావలిస్తే" అన్నాడు.

"కనిపించ లేదండి"

శపించుకుంటూ లెడ్జర్ విప్పాడు.

ఒక పెద్దమనిషి, మరో యువకుడు ఆస్పత్రి ముందు కారు దిగారు. యువకుడి కాలు వాచి వుంది. పెద్దమనిషి యువకుడిని మెల్లిగా నడిపించుకుంటూ డాక్టరు దగ్గిరికి తీసుకు వచ్చాడు.

"మా కాబోయే అల్లుడికి కాలు విరిగింది. మీరు వైద్యం చెయ్యాలి" అన్నాడు.

"ఎలా విరిగింది?" అన్నాడు డాక్టరు.

"నిన్న కోపం వచ్చి కర్ర విసిరాను. దాంతో ఒక ఎముక తొలిగింది."

"అదేమిటి, మీ కాబోయే అల్లుడి మీద మీరు కర్ర విసరడం తప్పు కాదా?" అని డాక్టరు అడిగాడు.

"అప్పటికి ఇతని సంబంధం ఇంకా నిశ్చయం కాలేదులెండి" అన్నాడు పెద్దమనిషి సిగ్గుపడుతూ.

రెండు వందల నాలుగో పేకీ తీసి ఆమె కిచ్చాడు.

ఆమె నిట్టూర్పు విడిచి నోట్ చేసుకొని ఎదుటి సీట్లోకి వెళ్ళిపోయింది.

"చూడండి లక్ష్మీదేవి గారూ! మీ రిలా అస్తమానం డిస్టర్బ్ చేయడం బావుండలేదు. మీ కేవన్నా ఇన్ఫర్మేషన్ కావాల్సొస్తే — లెజ్జర్సన్నీ యిక్కడే పడున్నాయిగా — మీరే దయచేసి చూసుకొంటే నన్ను రక్షించిన వారవుతారు!"

గట్టి వాక్యంగే యిచ్చానను కున్నాడు శర్మ. ఈ దెబ్బతో తల గిరవేసిలి వుంచొచ్చు కాని తలెత్తి నపుడల్లా ఆ నీల మేఘచ్ఛాయను తప్పించుకోకుండా ఎలా ఉండటం? ఓ గజం గుడ్డ తీసుకొచ్చి మధ్య పరదాలా కట్టేసుకుంటేనో?

ఆ అమ్మాయి గురించి జాలిపడా లనిపించదు శర్మకెప్పుడూ. తన వీధిలో, చివరింట్లో, ఎప్పుడూ డిటెక్టివ్ నావెల్స్ చదువుకుంటూ కూచునే ఓ నల్లమ్మాయ్! ఆ అమ్మాయిని చూస్తే వొళ్ళు గగుర్పొడుస్తుంది ఎంతో ఇదిగా! ఆ అమ్మాయి కూడా రెండు జళ్ళే వేసుకుంటుంది. ఏకలవ్యుడు వంచిన విల్లులా వంగుతాయి వాతెరలు ఆమె నవ్వినపుడు. ఎంత ఆకర్షణ వుంది ఆ అమ్మాయిలో మరి!

కాని ఈ లక్ష్మితో అలా అనిపించదు సరిగదా, కనిపిస్తే పుణ్యాల్లా తన్ని, జాంబ్రీ అవతలకు గిరవాటెయ్యా లన్నంత కసి పుట్టుకొస్తుంది. కొందర్ని చూస్తే ఛప్పున ఆప్యాయత పుట్టుకొచ్చేస్తుంది; కొందర్ని చూస్తే బలిని పాతాళంలోకి తొక్కేసినట్టు తొక్కెయ్యాలనిపిస్తుంది — ఎందుకో మరి!

లక్ష్మిలో తనని ఏడిపించే అంశమేవిఁటో?

రంగా?

మాటలా?

కులమా?

ఏమో! సరిగ్గా అతనికే తెలీదు.

ఏ క్షణంలో ఆమె కనిపించినా ఏడిపించడమే శర్మ ధ్యేయం.

ఒకనాడు లంచ్ అవర్లో రాజు వచ్చాడు.

"అలంకార్‌లో మంచి పిక్చరొచ్చింది. వస్తా వేవిఁట్రా శర్మా!" అన్నాడు.

"ఏం పిక్చరేం?"

"ఏదో హాలీవుడ్ సరుకు. హీరోయిన్ నీగ్రో నవలామణి."

"అయితే నేను రాలేను."

"ఏవోఁ?"

"ఆ నలుపున్నేను భరించలేను."

'అదేం? రోజూ చూస్తున్న నలుపే నీకు అలవాటు కాలేదంటే—" అన్నాడు రాజు, లక్ష్మి వేపు ఓరగా చూస్తూ.

'అందుకే ఛస్తున్నా: ఈ పీడా ఎప్పుడువొదిలి పోతుందని' అన్నాడు శర్మ, ఈ సారి లక్ష్మివేపు సూటిగా చూస్తూనే!

లక్ష్మి తలొంచుకుంది. ఏడుస్తుందిలా వుంది. ఏడవాలి ఇంకా యేడవాలి. అలా ఏడుస్తేనే తన కసి తీరుతుంది.

మరో రోజున శర్మ ఆఫీసుకి ఓ దినపత్రిక తీసుకొచ్చాడు. అతని చుట్టూ బృందం చేరింది, విశేషా లేమిట్రోయ్ అంటూ!

'మిస్ ఆఫ్రికా బొమ్మ పడింది: చూడండహెలా!' అని పేపరెత్తి నీగ్రో అమ్మాయి ఫొటో చూపిస్తూ దండోరా వేశాడు

'అప్సరసలా వుందోయ్' మూర్తి కాంప్లిమెంట్.

'మన ఆఫీసు అప్సరసలకన్నా అందంగానే వుంది' అని శర్మ విరగబడి నవ్వాడు.

అందరి దృష్టి లక్ష్మిమీదపడింది. వాళ్ళంతా లేవిడీ చేసేట్లు నవ్వుతూ ఉంటే, శర్మ హృదయంలో వీణ మోగింది.

వాళ్ళంతా కలసి తననే యేడిపిస్తున్నారని తెలిసినా లక్ష్మి పల్లెత్తు మాటనేది కాదు ఆఫీసర్‌కి రిపోర్ట్ చేస్తేబావుంటేది అనిపించేది శర్మకు.

ఆ అమ్మాయిరంగు సింహ స్వప్నమయింది శర్మకు. ఇంట్లో మసిబొగ్గుల్ని చూస్తే చాలు, పొయ్యిలో

'మా ఆవిడ నేను తాగింది లేనిదీ వెంటనే కని పెట్టేస్తుం దోయ్!'

'ఎలా?'

'ఏవుంటికి తలుపు తియ్యడం ఆలస్యం, వొళ్ళు చిట్లగొట్టేస్తానంటానట'

వేసేసేవాడు. ఓసారి నల్ల పెన్ రాయనని మారాం చేస్తే హుస్సేన్ సాగర్‌లో విసిరేశాడు. ఆఖరికి అల్మారామీద నల్లని రెక్సిన్ క్లాత్ వుందని దాని ముఖమే చూడటం మానేశాడు.

సాయంకాలం ఇంటికి వెళ్ళేసరికి పని మనిషి నల్ల చీరతో ప్రత్యక్షమయింది. ఆమెను ఛడామడా తిట్టేసి సినిమాకి వెళ్ళిపోయాడు.

హాల్లో మహా యిబ్బందిగా కూచున్నాడు. తెరమీద స్లైడ్స్‌లో ఛార్మినార్ కాల్చమని ప్రతిమాలు

తున్న అమ్మాయి నల్ల బ్లౌజ్ వేసుకుంది. హెర్క్యులెస్ సైకిల్ తొక్కే పడతి నల్ల కుడ్తా తొడుక్కుంది. లైట్లురాక హాలంతా నల్లగా చీకటిమయమై పోయింది.

నలుపు భరించరాని దయింది: గట్టిగా అరవాలనుకున్నాడు.

వెనకనించి వీణానాదం లాంటి కంఠస్వరం వినిపించింది. వెనక్కి తిరగాలనుకుంటూనే తిరగలేక పోయాడు. వీణానాదం తెలుగులోని అచ్చుల్నీ, హల్లుల్నీ, ద్విత్వాక్షరాలనీ, మధ్యే మధ్యే గుణ త్రిక సంధుల్నీ వల్లించేస్తోంది. ఆ మంజుల స్వరంతోబాటు మరో మగ గొంతు!

ఊపిరి బిగబట్టి ఆ స్వరాలని విన్నాడు!

మైగాడ్! ఈ జీడిగింజ ఇక్కడ కూడా తయారయిందా! స్వర్గానికి పోయినా సవతిపోరు తప్పనట్టు— ఈ తద్దినం యిక్కడా తగలాలా? ఆ పక్కన కూచున్న పురుష పుంగవుడెవడబ్బా! ఆ తారు డబ్బాకు పెళ్ళయినట్టు లేదు. మరి మగరాయుడెవడు? ప్రేమికుడా? అన్నా, తమ్ముడూ అయితే అంత కేరింతాలు కొడుతుందా? ఇంటర్వల్‌లో లైటు వెలగ్గానే తనను చూసి షాక్ తింటుందా? లేక వాడితో చెప్పి తన్నిస్తుందేమో!

తన్నుల తలంపు రాగానే ఛప్పున లేచిపోయాడు భయం వేసి. అంతలో ఇంటర్వల్ అయి గప్పున లైట్లు వెలిగాయి.

వెనకనించి ఓ పరిచిత కంఠం "ఒరే! శర్మా!" అని పిలిచింది

వెనక్కి చూశాడు. సరసుగాడు. జీడిగింజ వీడికి ఎలా తగిలి దబ్బా!

ఊరందరిది ఒకదారి; ఉలిపికట్టె దొకదారి

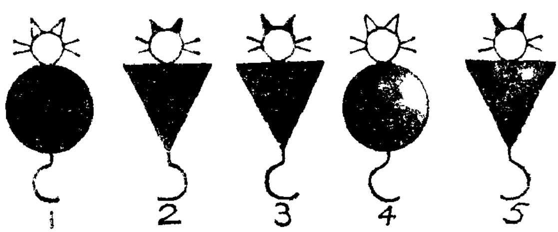

ఇక్కడ అయిదు పిల్లులు వున్నాయి. వీటిలో ఉలిపికట్టె ఏదో చెప్పుకోండి.

(జవాబు 36 వ పేజీలో)

అని చుట్టూ చూశాడు. ఎక్కడా కని పించలేదు. నరసుగాడూ, ఒక పారి జాతంమాత్రం వున్నారు.

నరసు పారిజాతాన్ని పరిచయం చేశాడు: తన శ్రీమతిఅంటూ. ఆవిడ నమస్తే అంది కళ్ళు మూసుకున్నాడు శర్మ! ఆమె ఏదో అంటోంది: కంఠ స్వరం అచ్చు ఆ నల్లపిల్లదే! కాని రూపం దేవకన్య! ఎంత పొర పడ్డాడు! ఒకే రకం కంఠ స్వరాన్ని రెండు విభిన్న స్వరూపాలకు ప్రసా దించిన సృష్టిశక్తిని కసిదీరా తిట్టు కున్నాడు!

ఇంటర్వెల్ తర్వాత శర్మ నరసు పక్కనే కూచున్నాడు. ఆమె గల గలా మాటాడుతోంది చీకట్లో – ఆ మాటలు లక్ష్మి మాట్లాడుతున్నట్టే భ్రమ!

మర్నాడు ఆఫీసుకి వెళ్ళి వెళ్ళ గానే లక్ష్మి వేపు చిత్రంగా చూశాడు.

నరసు భార్యలా వూహించు కున్నాడు

తెల్లని వాయిల్ చీర భుజాల మీద నిండుగా కప్పుకుని రాసుకుంటోంది లక్ష్మి! ఆ పైట లోపల ఎర్రని బ్లౌజ్! దాన్నెందు కామె పైటతో పూర్తిగా కప్పు కున్నట్టు?

ఎప్పుడూ ఆమె ముదురు ఎరుపు జాకెట్ నే ఎందుకు వాడుతుంది? ఆ రంగుని ఎందుకు తెల్లని చీరతో కప్పుకోవడం? హృదయంలోని భావాలని కప్పేసుకోవాలనే తాప త్రయమా? భావాలు వుంటే గింటే అవి ఎలాంటివై యుంటాయి? ఆ బ్లౌజు రంగులా కర్కశత్వాన్ని సూచించే కరకు భావాలా? అసలు ఆ భావాల స్వరూపం ఏమిటో?

ఆవాళంతా లక్ష్మి శర్మతో మాట్లాడలేదు. అప్పుడప్పుడు కళ్ళెత్తి జాలిగా చూసేది. ఏమన్నా ఇన్ఫ ర్మేషన్ కావాలేమో? పాపం! నిన్నిచ్చిన వార్నింగ్‌తో భయపడి అడగలేక పోతోందేమో?

లంచ్ అవర్లో బయటకు వెళ్ళి తిరిగొచ్చాక, లక్ష్మి శర్మ సీటు దగ్గర నిలబడి లెడ్జర్ తీసుకుని ఏదో రాసుకుంటోంది.

"పాపం!" అని జాలిపడ్డాడు శర్మ!

తనంటే లక్ష్మి నిజంగా భయ పడి పోతోంది. దూరంగా నిలబడి ఆమె వేపు సాలోచనగా చూశాడు ముఖం ఎంత అమాయకంగా ఉంది! సిల్హౌటీలో మాంచి ఫొటోజెనిక్ ఫేస్ లక్ష్మిది! ముక్కు కొనదేరి అందంగానే ఉంటుంది.

మెల్లగా వచ్చాడు.

ఆమె తప్పు చేసిందాన్లా లెడ్జర్ మూసేసి తన సీట్లోకి వెళ్ళి కూచుంది.

"ఏం కావాలో చెప్పు లక్ష్మీ, చేస్తాను" అనాలనుకున్నాడు. మాటలు పెగల్లేదు.

ఆలోచిస్తూ కూలబడ్డాడు. పెద

వుల మధ్య పెన్ తిప్పుకుంటూ, తలొంచుకుని ఫైల్స్ చూసుకుంటున్న లక్ష్మిని పరిశీలిస్తూ వుండిపోయాడు. కడుపులో ఎవరో చెయ్యిపెట్టి దేవినట్టు జాలీ, బాధా కలిగాయి శర్మకు.

ఈ లక్ష్మి తనని వ్యక్తిగతంగా ఎప్పుడూ బాధించలేదు. కనీసం దురుసుగా నన్నా మాట్లాడదు. ఆఫీసులో కూడా ముభావంగానే ఉంటుంది. సాంబాబుగాడూ, రాజుగాడూ సల్లగంగు మీద వ్యాఖ్యానాలు చేసినపుడు, తలొంచుకొని తన పనేదో తాను చేసుకుంటుంది గాని, తలెత్తి వాళ్ళను కనీసం కళ్ళతోనైనా వారించదు.

నైలాన్ చీర మీద ఓసారి రాజుగాడు సిట్టువిసిరేస్తే శారద ఖబడ్దార్ అంటూ జాతీయ భాషలో, అంతర్జాతీయ భాషలో పంద వార్నింగ్ లిచ్చింది. కాని ఈ లక్ష్మి ఆ మాటలు తననే అంటున్నట్టు గ్రహించి కూడా పల్లెత్తు మాటన దెందుచేతనో!

పాపం! లక్ష్మి ఇన్‌ఫీరియారిటీ కాంప్లెక్స్‌తో బాధపడుతున్నట్టుంది. శారదా, నీలవేణీ, వైదేహి ఆమెతో అంటీ అంటనట్టు తిరుగుతారు. ఇక ఎదురుగా వున్న తను—ఆమె మీద మాట విసరని క్షణం లేదు.

చిన్నతనంలో తను, తనింట్లో వుండే వారాలబ్బాయిని ఇలానే మాటలతో తూట్లు పొడిచేసేవాడు. స్కూల్లో జగ్గారావుని రాళ్లుచ్చుకుని కొట్టి ఏడిపించేవాడు. బలహీనుల్ని హింసించాలనే తత్వం తన నరనరాల్లోనూ జీర్ణించుకు పోయిందా? ఆ హింసను లక్ష్మి ఎందుకు భరిస్తున్నట్టు? ఆమె మౌనవల్లే తనింకా రెచ్చిపోతున్నాడా?

ఆ మర్నాడు కూడా లక్ష్మి ఇన్ఫర్మేషన్ కోసం శర్మ దగ్గరకు రాలేదు. ఆ మర్నాడే కాదు, వారం దినాలూ తను సీట్లో లేనపుడు చూసి, లెడ్జర్ తీసుకొని తనకి కావల్సింది ఎండార్స్ చేసుకునేది.

శర్మ మనస్సులో ఓ మూలగా గోల ప్రారంభమయింది: లక్ష్మి ఈ మౌనంతోనే తన మీద ప్రతీకారం తీసుకుంటుందేమో నని. తనతో మాటాడకుండా తన పని తాను చేసుకొంటూ ఏమిటి సాధిద్దామని?

"కోపమా లక్ష్మి?" అని లక్ష సార్లు అడగాలనుకున్నాడు. అనలేక తన పని మానేసి, ఆమె కేసి ఓర చూపు చూస్తూ వుండిపోయేవాడు.

ఒకసారైనా చూస్తుందేమో తలెత్తి, చిరునవ్వు ఒకటి నవ్వుదామనుకునేవాడు. కాని ఆమె రెండు, మూడు సార్లు కనురెప్ప లెత్తిందే గాని లిప్తపాటులో తల దించేసుకునేది. అది బాధో, నిర్లక్ష్యమో శర్మకు బోధపడ్డేదు.

ఒకనాడు లంచ్ అవర్లో శర్మ కాఫీ పుచ్చుకొని తొందరగా

సీట్లోకి వచ్చేశాడు. లక్ష్మి టేబుల్ మీద తల వాల్చుకుని కళ్ళు మూసుకుని వుంది. మెల్లగా చెప్పుల చప్పుడు చేశాడు. ఆమె వులిక్కిపడి తలెత్తిచూసింది. కళ్ళనించి కన్నీళ్ళు కారుతున్నాయి. చప్పున రుమాలుతో అద్దుకుని తల తిప్పుకుంది.

ఆశ్చర్యంగా ఆమెవేపు చూశాడు శర్మ. పలకరించా లనిపించింది ఆమె ఏడుపుకు కారణం తెలుసుకోవా లనిపించింది. నవ్వుకున్నాడు: ఏ మనిషినైతే కనిపిస్తేచాలు కసురుకుంటూ, అనుక్షణం అసహ్యించుకునేవాడో, అదే మనిషి బాధను తెలుసుకోవాలని ఆతృత పడటం వింతే అనిపించింది శర్మకు.

"కాంటీన్‌కి వెళ్ళలేదాండి ?"

పిలుపుతో ఉలిక్కిపడ్డ లక్ష్మి, ఆశ్చర్యాన్నంతనీ ఆ ఒక్క క్షణం లోనే గుండ్రంగా కళ్ళల్లోనే తిప్పేసి తలొంచుకుని, అడ్డంగా తిప్పింది.

"వంట్లో బాగులేదా ?"

తల తిప్పింది.

మళ్ళీ మాటలు కరవయ్యాయి.

ఎర్రని బ్లౌజువేపు చూస్తూ కూచున్నాడు.

నిష్కారణంగా తనామెను ఏడిపిస్తాడు. ఎంత మనోదార్ఢ్యంగల మనిషైతే మటుకు, ఆ అపహాస్యాలకు ఒకనాడు గాకపోతే ఒకనాడైనా ఏడవదా ? మరీ భరించ

కన్హయ్యాలాల్ కపూర్ ఉర్దూలో వ్యంగ్య కవి. అలసిలో ఒకసారి అతని మిత్రుడు ఘర్షణ పడ్డాడు. కపూర్ అతణ్ణి ఏమీ అనకుండా "మిమ్మల్ని ఒక పెద్దమనిషిగా భావించుకున్నాను" అని మాత్రమే అన్నాడు.

వారి మిత్రుడు 'నేను కూడా మిమ్మల్ని పెద్దమనిషిగానే భావించుకున్నాను' అని అన్నాడు.

అప్పుడు కపూర్ ఇలా అన్నాడు: "మీరు భావించుకున్నది సరైనదే. కానీ నేనే పొరపాటు పడ్డాను.

రాని సమయం వచ్చినప్పుడు ఆమె బరస్టయి ఆఫీసరుకు రిపోర్టుచేస్తే ? అక్కడితో తన బ్రతుక్కాస్తా రెడ్ మార్క్‌తో ముక్కలై పూరుకుంటుంది ! ఆమె షెడ్యూల్డుకాస్టు ఆఫీసర్ షెడ్యూల్డుకాస్టు — కులాభిమానం ఆయన చూపించక మానాడా ?

"మీరు లెడ్జర్‌లో ఇన్ఫర్మేషన్ అడగడం మానేశారు ?"

గుటక వేసి వూరుకుంది.

"కోప మొచ్చిందా ?"

తల అడ్డంగా తిప్పింది.

"కోపం ఎప్పుడూ రాదా మీకు?"

దీనంగా చూసింది. అంకుశం లాంటి అమాయకపు చూపులు.

మెల్లగా ధైర్యం చేసి, క్షణం పోయాక అన్నాడు :

"మిమ్మల్ని అస్తమానం ఏడిపిస్తూ వుంటాను ఎందుకలా యేడిపించాలనిపిస్తోందో నాకే తెలీదు."

ఆమె పెదవులు వణికాయి. మనస్సులో గాయం రేగినట్టు కళ్ళు దీనంగా మూసుకుంది.

శర్మ సందేహానికి ఆమె దగ్గర్నుంచి రెండ్రోజులకుగాని సమాధానం రాలేదు.

"బహుశః నన్ను చూస్తే అందరికీ అలానే అనిపిస్తుందేమో !" అంది.

గతుక్కుమన్న శర్మ ఓ క్షణం తర్వాత భయంగా — "ఏమో ?" అన్నాడు.

"నా దురదృష్టం" అంది లక్ష్మి క్లుప్తంగా.

"మీా రేం దురదృష్టం చేసుకున్నారు ?"

"దేవుడికి తెలియాలి."

ఆమె సన్నగా కన్నీళ్ళు తిప్పుకున్నట్టు గ్రహించాడు.

ఆ మర్నాడూ, ఆ తర్వాతా ఆమె తనకు కాని శర్మతో ఏమీా మాట్లాడ లేదు. లెడ్జర్స్ కూడా అతను లేవనప్పుడే తీసుకుని ? వలిసిందిరాను కునేది.

శర్మకు మనస్సు చివుక్కుమంది. కావాలని అతను మాట్లాడించినా ఆమె ఎందుకంత పెడసరంగా వుందో అర్థం కాలేదు. తను అసహ్యించుకునే దినాల్లో ఆమె ఏదో వంకతో అస్తమానం ప్రాణం తీసేది. ఇప్పుడు మాటాడుతుంటే బెట్టు చూపిస్తోంది.

ఎందుకో ఆ బెట్టు ? దేనిని చూసుకుని ? చదువా ? ఎలాగో పి య్యూ సీ గట్టెక్కింది. సంస్కారమా — తండ్రి చెప్పులు కుట్టుకునే వాడు. అందమా — వర్ణించసలవి కానిది. ఎందుకో మరీ మిడిసిపాటు ?

ఆడవాళ్ళకు తరతరాలుగా రక్తంలో జీర్ణించుకు పోయిన అహం అతిశయం ఈవిడా ప్రదర్శిస్తున్నట్టుంది! ఆడది ఎంత వికృతంగా వున్నా, మగాడు మానిని చుట్టూ ప్రదక్షిణం చేస్తాడనే చిన్నచూపు వల్లనే కదా ఈవిడ యింత నిర్లక్ష్యాన్ని ప్రదర్శిస్తోంది!

మళ్ళా శర్మకు సీటు మారిపోవాలనే బాధ హెచ్చవ జొచ్చింది.

ఈసారి ఏమైతే అయిందని ఆఫీసర్ దగ్గరకు వెళ్ళాడు.

"నన్నా సీట్లోనించి మార్చెయ్యండి సార్" అని సవినయంగా ఏడ్చాడు.

కారణం అడిగాడు ఆఫీసర్.

శర్మ తెగించి అబద్ధం చెప్పాడు: ఆమె నైతిక ప్రవర్తన మంచిది కాదన్నాడు. సీటు కింద అస్తమానం తన కాళ్ళని నొక్కుతుందన్నాడు. రాసకుని తిరుగుతుందన్నాడు. ఒకసారి తనింటికి రమ్మనమని పిలిచిందని అబద్ధం చెప్పాడు. మనసులోని ద్వేషాన్ని, అసూయనీ, ఆగ్రహాన్ని ముద్దచేసి ఆమెను పుంశ్చలిగా చిత్రించి చెప్పాడు. అన్నీ చెప్పాక ఎందుకో బావురుమని ఏడ్చాడు. ఆ ఏడుపుతో అతని కసిఅంతా వికృత రూపంలో బయటకు వచ్చేసింది.

ఆఫీసర్ అంతా విని అర్థంగాక అతని వేపు చాలాసేపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ వుండిపోయాడు. అతని చూపు శర్మలో అనుమానాన్ని, భయాన్ని కలిగించింది.

ఆఫీసర్ కాళ్ళమీద పడిపోయాడు: అతను తననే శిక్షిస్తాడని భయం వల్లనో లేక మనస్సులోని వైకల్యాన్ని ఈ అస్త్రంతో రాద్ధాంతమనో శర్మకే తెలీదు

ఆఫీసర్ వారించాడు: 'ఏమిటిది-లేవండి' అని తనే లేచిపోయి మీ రామెకు 'భయపడి' ఆ సీటు మార్చుకోవా లనుకుంటున్నారా? అయితే ఆమెను అక్కడినించి మార్చేసినా మీకు యిబ్బంది లేదుగా?' అన్నాడు.

'ఎలాగైనాసరే సార్.'

'అయితే మీరు వెళ్ళండి: ఆమె ప్రొద్దుటే ఉద్యోగానికి రాజీనామా యిచ్చింది. రేపటినించి రాదు'

శర్మ నెత్తిన పిడుగు పడ్డట్టు అచేతనుడై పోయాడు. ప్రపంచమంతా ఒక్కసారిగా చీకటై పోయింది. ఓపికపిచ్చిగా అడుగు లేసుకుంటూ సీట్లోకి వచ్చి కూచున్నాడు.

ఎంతసేపటికీ తేరుకోలేకపోయాడు. తలొంచుకుని రాసుకుంటున్న లక్ష్మిని గుచ్చి గుచ్చి చూశాడు. ఎందుకు రాజీనామా చేస్తున్నట్టు? తనకి ఆఫీసు కాకులకూ భయపడా? అలా అయితే రిపోర్ట్ యిచ్చి కండిషనల్ రిజిగ్నేషన్ యివ్వొచ్చుగా?

'మీ...మీరు రిజైన్ చేస్తున్నారా లక్ష్మిగారూ?' అన్నాడు మెల్లగా. ఆమె తలెత్తి చూసి, తలవూపి, తలదించుకుంది.

'ఎందుకు?'

సమాధానం లేదు.

'నా మూలానా?'

లక్ష్మి తలెత్తి వింతగా చూసింది.

'నా వల్ల తప్పేమన్నా వుంటే క్షమించండి' అని లేచి షార్ట్‌లీవ్ తీసుకుని యింటికి వెళ్ళిపోయాడు.

లక్ష్మి మర్నాటి నించి ఆఫీసుకి రావటం మానేసింది.

శర్మకు మొదటి రోజున ఏదో చిరాకు అనిపించింది, మనస్సు దేని మీదికీ లగ్నం చేయలేక

పోయాడు. అస్తమానం తలెత్తి ఎదుటి సీటు వేపు పిచ్చిగా చూసే వాడు.

తన కసికీ, కోపానికీ, ద్వేషానికీ, అసూయకూ అలుసుగా కనిపించే మౌన ప్రతిమ యిప్పుడు లేదక్కడ. ఆమెను ఏడిపించి తన హింసా తత్వాన్ని చల్లార్చుకునేవాడు. కాని ఇప్పుడామె లేకపోవడంవల్ల తనలోని క్రౌర్యం శాంతించే అవకాశం లేక మరింత రెచ్చిపోయి కనిపించే ప్రతీవారి మీదా కత్తులు తెంచుకుని పడేది.

ఒకనాడు తమ్ముణ్ణి చావ బాదాడు. మరోనాడు కూర బాగు లేదని తల్లిని కసిరాడు. జీతంనాడు యింట్లో డబ్బు యివ్వలేదు. ఆఫీసులో పని చేసేవాడు కాదు. ఫైల్స్ గుట్టలయ్యాయి. ఆఫీసర్‌చేత తిట్లు తిన్నాడు.

గుండెల్లో రగిలే అగ్ని పర్వతాన్ని అదుపులో పెట్టుకోవడం తనకి చేతకాదనే నిశ్చయానికి వచ్చేశాడు. ఖాళీగా కనిపించే లక్ష్మి కుర్చీ అతన్ని రెచ్చగొట్టి మరింత యేడిపించేది. చెప్పుకోలేని బాధ. చల్లారని ఆవేశం. వెర్రివాడిలా చూపులు. సరిగ్గా గుడ్డలు వేసుకునేవాడు కాదు. గడ్డం చేసుకునేవాడు కాదు. లంచ్ అవర్లో కాంటీన్‌కి వెళ్ళకుండా సీట్లో కూచుని కసిదీరా ఏడ్చుకునేవాడు.

ఎదుటి సీట్లో వున్నంతకాలం లక్ష్మి మౌనంగానే తనని యేడిపించింది. రాజీనామా యిచ్చి, మాయమైపోయి కూడా ఏడిపిస్తూనే వుంది. ఆమెను చూడాలి! ఒక్కసారి మాట్లాడాలి. ఆమె తనని క్షమించిందంటే చాలు తను కోలుకుంటాడు.

ఆమె ఎక్కడుందో ఈ మహానగరంలో కనుక్కోవడమెలా? ఎవర్ని అడగాలనుకున్నా యింకా తనని విడిచిపెట్టని అహం, సిగ్గు మధ్యకొచ్చి విరగబడి నవ్వుతున్నాయి.

ఒకనాడు ఊరంతా తిరిగాడు. సినిమాల దగ్గర నిలబడ్డాడు. నల్లగా కనిపించే ప్రతి స్త్రీని ఆత్రంగా చూశాడు.

రెండు మూడు దినాలు యింటికి రాకుండా హైదరాబాద్, సికింద్రాబాద్ నగరాల వీధుల్ని, వాడల్ని శల్యపరీక్షలు చేసిచేసి లాభంలేక ట్యాంక్ బండ్ మీద కూచున్నాడు. ఓడిపోయాననుకున్నాడు. ఒక అడుగు ముందుకి వేస్తే నీట్లో పడిపోవచ్చు. ఈతరాదుగా బట్టి మూడు నిమిషాల్లో చచ్చిపోతాడు.

కాని చావడమెందుకు? లక్ష్మి కనిపించనంతలో ఎందుకు తనకి చావాలనే ధ్యాస కలిగింది? తనెవరు? లక్ష్మి ఎవరు?

ఏదో పెళ్ళి వూరేగింపు వస్తోంది. ఛప్పున వెనక్కి చూశాడు. లక్ష్మికి

గాని పెళ్ళి అవుతోందా? గుండె ఆగినంత పనయింది!

ఊరేగింపు దగ్గర పడింది. కార్లో వరుడు కూచుని వున్నాడు. మెడలో పూల దండలు. ముందు బ్యాండ్ వాయిద్యాలు పదిమంది మనుషులు. పేదవాడి పెళ్ళిలా వుంది.

పెళ్ళికొడుకుని చూశాడు. చాలా వికృతంగా వున్నాడు. గ్యాస్ లైట్ల వెలతుర్లో అతని కళ్ళు, పళ్ళు మాత్రమే కనిపిస్తున్నాయి. వెనకాల నడిచే మనుషులు-దాదాపు అంతా నల్లగానే వున్నారు.

నలుపు ఇప్పుడతనికి ద్వేష కారణం కాలేదు. కాని వరుని రంగే అతనికి కోపాన్ని కలిగించింది. ఇలాంటి వికృతాకారుడు లక్ష్మికి భర్తా! నో! వీల్లేదు. తప్పన లేచాడు.

ఎవరో నవ్వినట్టు అయింది. లక్ష్మి ఎవర్ని చేసుకుంటే తనకేం? ఆ వరుడు ఎంత వికారంగా వుంటే అంతగా తనకి లక్ష్మి మీద వుండే ద్వేషం, కోపం తీరుతాయిగా!

వీల్లేదు. అలా కాకూడదు.

లక్ష్మిని తను ద్వేషిస్తున్నాడా? ప్రేమిస్తున్నాడా?

తెలీదు? తెలుసు!

లక్ష్మిని తను ప్రేమిస్తున్నాడు: అందుకే ద్వేషిస్తున్నాడు. ద్వేషం నించి ప్రేమ పుట్టలేదు. ప్రేమలో నించే ద్వేషం పుట్టింది.

ఏనాటిమీ ప్రకారం చూస్తే లక్ష్మి అవయవాల పొందిక ఏ వప, రస కుంటుంది? పిల్లాటిగో లక్ష్మి శరీరం ఎంత ఆకర్షణీయంగా వుంటుంది? కాని, ఆ రంగు ద్వేష కారణమయింది తను మనస్సులో ఊహించుకునే లక్ష్మికి, కనిపించే లక్ష్మికి ఎక్కడా సమన్వయం కుద రదు. తన వూహాల లక్ష్మితో, ఈ లక్ష్మి కనిపించదనే, ఈ లక్ష్మిని తను ద్వేషించేది. కాని ఇప్పుడు రెండింటికీ భేదంలేదు. తనకు లక్ష్మి కావాలి.

అంతలో ఆఫీసులో పనిచేసే ప్యూన్ రంగయ్య ఎదురుపడ్డాడు. వాడే పలకరించాడు: "మూడు రోజులనించి ఆఫీసుకి రావడంలేదేం సార్?" అన్నాడు.

వాడికి సమాధానం చెప్పలేదు "రంగయ్యా! మన ఆఫీసులో పని చేసే లక్ష్మిగారి ఇల్లెక్కడ-నీకు తెలుసా?" అని అడిగాడు.

"ఇల్లయితే తెలీదుగానీ చిక్కడ్ పల్లిలో ఎక్కడో వుండాలి సార్" అన్నాడు రంగయ్య.

తక్షణ పరిగెత్తాడు. టాక్సీలు దొరకలేదు బస్సుల్లో స్థలం లేదు. రిక్షా కట్టించుకుని బయలుదేరాడు.

ఎక్కడని వెతకడం? రాత్రి పన్నెండింటి వరకూ వెతుకుతూనే వున్నాడు. ఇక లాభంలేక హిమా యత్ నగర్ రోడ్డు పట్టాడు.

కళ్ళు పెద్ద అవతల, ఇళ్ళ దగ్గర

ఏదో పెళ్ళి జరుగుతోంది. పెళ్ళి వాయిద్యాలు విని ఆగిపోయాడు. అప్రయత్నంగా కన్నీళ్ళు కారాయి.

"లక్ష్మి యిహ నిన్ను జన్మలో మళ్ళీ కలుసుకోలేనేమో!" అని ఒక చోట కూలబడిపోయాడు!

అలా ఎంత సేపు కూచున్నాడో తెలీదు. ఆకాశంలో చంద్రుడు లేడు. నక్షత్రాలు వొయ్యారంగా వొళ్ళు విరుచుకుంటున్నాయి.

కళ్ళు విప్పాడు. ఎవరో తాగి మైకంలో ఏదో మాట్లాడుకుంటూ పోతున్నారు.

"ఎదవకి ఓ సదువా, అందమా— ఏ వుందనిరా అణ్ణి పెళ్ళాడుతోంది?" అన్నాడొకడు.

"ఇంకా నయం ఆడన్నా ఒప్పుకున్నాడు. ఆఫీసులో అది బావ నోడితో వుండేదంట. నెల కూడా తప్పిందట. అందుకే అచ్చిగాడు దాని కంత అర్జెంటుగా పెళ్లి జేత్తున్నాడు."

మిగిలిన వాళ్ళు నవ్వులు మొదలెట్టారు.

శర్మ ఛప్పున లేచాడు. బహుశః లక్ష్మి గురించే వాళ్ళు మాట్లాడుకుంటున్నారేమో! ఛప్పున పెళ్ళి పందిర దగ్గరకు పరుగెత్తాడు.

పందిరలో పెళ్ళయిపోయింది.

నాలుగైదు రిక్షాలు వున్నాయి. రిక్షాలన్నీ ఆత్రంగా చూశాడు. చివరి రిక్షాలో పెళ్ళికొడుకు కూచుని వున్నాడు.

కొందరాడవాళ్ళు పెళ్ళికూతుర్ని తీసుకొచ్చారు. రిక్షా ఎక్కించారు. పెళ్ళికూతురు వరుని పక్కన కూచుంది.

శర్మ కళ్ళు బైర్లు గమ్మాయి. వెనక్కి అడుగు వేసుకుంటూ వెళ్ళి ఒక రాటను ఢీకొని కింద పడిపోయాడు "లక్ష్మి!" అని నిశ్శబ్దంగా ఏడ్చాడు.

అరుంధతీ నక్షత్రం మేఘాల చాటుకి వెళ్ళిపోయింది.

రిక్షాలు కదిలిపోయాయి మెల్లగా.

***

ఊరందరిదీ ఓ దారి; ఉలిపికట్టె దోకదారి [జవాబు]

మూడవ పిల్లి ఉలిపికట్టె. ఒకటోది, నాలుగోది ఒక రకంగానే వున్నాయి. జాగ్రత్తగా చూస్తే రెండోది, అయిదోది ఒక రకమే. మూడోదానికే జోడు లేదు.